

Міністерство внутрішніх справ України
ДНІПРОПЕТРОВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ТА ПІДГОТОВКИ
ФАХІВЦІВ ДЛЯ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ
КАФЕДРА КРИМІНАЛЬНОГО ПРОЦЕСУ
ТА СТРАТЕГІЧНИХ РОЗСЛІДУВАНЬ
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВА ЛАБОРАТОРІЯ З ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОБЛЕМ
ПРОТИДІЇ ОРГАНІЗОВАНИЙ ЗЛОЧИННОСТІ ТА КОРУПЦІЇ
ДЕПАРТАМЕНТ СТРАТЕГІЧНИХ РОЗСЛІДУВАНЬ
НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ СТРАТЕГІЧНИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ДОСУДОВОГО
РОЗСЛІДУВАННЯ ТА ПРОТИДІЇ ЗЛОЧИННОСТІ
В СУЧАСНИХ УМОВАХ**

*Матеріали Всеукраїнської
науково-практичної конференції,*

(м. Дніпро, 26 травня 2023 р.)

Дніпро
2023

Список використаних джерел:

1. Farion O., Balendr A., Androshchuk O., Mostovyi A., Grinchenko V. Methods of Extraction and Analysis of Intelligence to Combat Threats of Organized Crime at the Border. Journal Of Human, Earth, And Future. Reggio di Calabria RC, Italy. 2022. vol. 3, no. 3 (2022). pp. 345–360. URL: <https://www.hefjournal.org/index.php/HEF/article/view/209/86>.

Федорончук І.В.,
аспірант денної форми навчання
кафедри кримінального права
та кримінології Одеського державного
університету внутрішніх справ

**ОТОТОЖНЕННЯ АДВОКАТА З КЛІЄНТОМ: НОВІ ВИКЛИКИ
ДЛЯ ЗАХИСНИКІВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ**

Основним Законом України встановлено, що для надання професійної правничої допомоги в Україні діє адвокатура [1, ст. 131-2].

Адвокатська діяльність – незалежна професійна діяльність адвоката щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту [2, п. 2 ч. 1 ст. 1].

В рамках кримінального процесу захист виправданого, підозрюваного, обвинуваченого, засудженого, особи, щодо якої передбачається застосування примусових заходів медичного або виховного характеру чи вирішувалося питання про їх застосування, а також особи, щодо якої передбачається розгляд питання про видачу іноземній державі (екстрадицію), може здійснювати лише адвокат. [3, ст. 45].

Профільним для адвокатів законом передбачені гарантії адвокатської діяльності, серед яких, зокрема, встановлення заборони ототожнення адвоката з клієнтом [2, п. 16 ч. 1 ст. 23].

Тобто, адвокат не повинен ідентифікуватися з клієнтом та його справою, і, якщо він сумлінно виконує свої професійні обов'язки та надає належну правову допомогу клієнту, повинен отримувати від держави в особі її органів та посадових осіб гарантії та заходи, спрямовані на запобігання та припинення будь-яких випадків ототожнення.

Адже, навішування на адвоката певних ярликів про нібито змову з клієнтом, спільний з клієнтом злочинний умисел тощо, може порушити інші гарантовані адвокату права, зокрема, на рівність прав з іншими учасниками провадження, на охорону державою честі і гідності адвоката, на заборону притягнення адвоката до відповідальності за його висловлювання у справі, заяви у медіа, у тому числі ті, що відображають позицію клієнта.

Зазначені дії можуть як дискредитувати адвоката в очах клієнта, так і нести загрозу формування негативної суспільної думки про наявність вини у

діях адвоката, що призведе до підриву основи незалежного правосуддя в Україні.

Останнім часом збільшувалась кількість випадків, коли судові процеси в Україні супроводжуються тиском на адвокатів з боку суспільства, ЗМІ, політиків та правоохоронних органів. Йдеться не тільки про фізичні напади чи залякування, а й про спроби перешкоджання наданню кваліфікованого захисту, наприклад, шляхом спонукання до розірвання договорів, у тому числі і у системі безоплатної правової допомоги.

Також, на жаль, почастишали випадки проведення співробітниками різних правоохоронних органів обшуків (як на підставі ухвали слідчого судді, так і невідкладних) у приміщеннях, де адвокати здійснюють свою професійну діяльність та де зберігають документи, що містять адвокатську таємницю. При цьому, обґрунтуванням для проведення обшуків здебільшого є розслідування кримінальних проваджень за фактом або відносно клієнтів, правову допомогу яким надають адвокати.

З цього приводу адвокатська спільнота обурилась, відбулось засудження таких дій, наслідком чого стало звернення до правоохоронних органів України та міжнародних інституцій з проханням забезпечити дотримання незалежності адвокатури України та покарання винних у втручанні у законну діяльність адвокатів осіб.

Зокрема, про ці та інші порушення говориться у резолюції, ухваленій 6 травня 2023 року Європейською асоціацією адвокатів з кримінального права за підсумками обговорення правових наслідків війни в Україні [4].

Окрім того, 27 квітня 2023 року у Національній асоціації адвокатів України відбувся круглий стіл на тему «Порушення професійних гарантій адвоката в частині ототожнення з клієнтом», за результатами якого учасники дійшли висновку щодо необхідності запровадження спеціальної норми у Кримінальному кодексі України щодо відповідальності саме за таке порушення прав адвокатів як ототожнення адвоката з клієнтом. Також, представниками Комітету захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності НААУ підготовлено Висновок про неприпустимість ототожнення адвоката з клієнтом та втручання в професійні права адвокатів [5].

На переконання члену Ради Комітету захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності НААУ Віталія Наума, адвокат здійснює захист особи у справі. Він не поділяє політичних, релігійних, моральних та інших позицій клієнта. Адвокат лише наглядає за дотриманням процесуального закону з боку держави. Ось це є його головне завдання [6].

Отже, підсумовуючи, можна стверджувати, що правило заборони ототожнення адвоката з клієнтом, особливо у період воєнного стану в Україні, має виконуватися за будь-яких умов незалежно від категорії справ та стадії їх розгляду. Тобто, неважливо за якою статтею Кримінального кодексу України притягують до відповідальності клієнта: чи то за зрадництво, шпигунство, колабораціонізм тощо, або ж клієнт є військовополоненим, потрібно

розмежовувати особисте ставлення адвоката до вчиненого клієнтом та виправдання цих дій як людиною, або ж вироблення правової позиції сторони захисту як адвокатом, який надає правову допомогу та здійснює захист клієнта відповідно до норм Конституції України, Кримінального процесуального кодексу України та Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність».

Адже, якщо допустити порушення прав та свобод зазначених вище осіб (навіть якщо їхня вина буде встановлена відповідним судовим рішенням), це дасть їм змогу звертатись до міжнародних інстанцій з відповідними заявами та скаргами, і отримувати відповідну компенсацію (у випадку підтвердження зазначених вище порушень), що нашкодить як іміджу України, так і її фінансовому становищу.

Список використаних джерел:

1. Конституція України Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // База даних «Законодавство України» / ВР України // URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення: 25.05.2023).

2. Про адвокатуру та адвокатську діяльність : Закон України від 05.07.2012 № 5076-VI Офіційний сайт Верховної ради URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5076-17#Text> (дата звернення: 25.05.2023).

3. Кримінальний процесуальний кодекс України: Закон України від 13.04.2012 № 4651-VI // База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17> (дата звернення: 25.05.2023).

4. Українська влада має забезпечити адвокатам гарантії захисту: резолюція Європейської асоціації адвокатів з кримінального права – Інформаційне агентство Advokat Post URL: <https://advokatpost.com/ukrainska-vlada-maie-zabezpechyty-advokatam-harantii-zakhystu-rezoliutsiia-ievropejskoi-asotsiatsii-advokativ-z-kryminalnoho-prava/?fbclid=IwAR1X7STFWbX8iNH16KO> LUpD-S9nemy85kLQY_OEBva47C7GexR1dFig9fw_aem_th_AXRJVQM_SWr8hX_RZTnRpYdBsZsZ7ZIPJzb24xX7724Ca-7aRSBb7rxvwMIwAz4ZvcA (дата звернення: 25.05.2023).

5. У НААУ пропонують запровадити кримінальну відповідальність за ототожнення адвоката з клієнтом – НААУ URL: <https://unba.org.ua/news/8026-u-naau-proponuyut-zaprovaditi-kriminal-nu-vidpovidal-nist-za-ototozhnennya-advokata-z-klientom.html> (дата звернення: 25.05.2023).

6. Ототожнення адвоката з клієнтом має стати злочином – думка – Газета Закон і Бізнес URL: <https://zib.com.ua/ua/155828.html> (дата звернення: 25.05.2023).